

De druk neemt toe om de asielcrisis op te lossen door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens te hervormen of op te zeggen

Posted on 16 oktober 2025 by Arnout Nuijt

De afgelopen maanden is in Europa de kritiek op het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) stevig aangezwollen. Onder andere recente jurisprudentie op basis van het EVRM belemmert volgens velen het uitzetten van personen zonder verblijfsrecht, zelfs als ze strafbare feiten plegen. Hierdoor wordt interpretatie van het Verdrag – en niet het Verdrag op zichzelf – steeds breder als grootste hindernis gezien voor het oplossen van de Europese asielcrisis. Door het initiatief van een groeiend aantal Europese landen onder leiding van de Belgische premier Bart De Wever en door opmerkelijke verschuivingen binnen de Britse politiek lijkt er ineens veel beweging rond het Verdrag te ontstaan. Betekent dat ook dat er binnenkort een oplossing voor de Nederlandse asielcrisis wordt gevonden?

De belangrijkste ontwikkeling is het initiatief van de Belgische premier Bart De Wever. Hij sprak uitgebreid over het EVRM tijdens zijn inmiddels befaamde HJ Schoo-lezing in Amsterdam vorige maand. 'We moeten onze buitengrenzen strenger en sterker beveiligen. Zij die erin slagen de EU zonder toelating fysiek te betreden, mogen nooit burgerschap verkrijgen. Ze mogen van Europa nooit hun thuis maken. Dit zal het verdienmodel van mensensmokkelaars breken en ervoor zorgen dat de illegale stromen zullen stoppen, zoals dat in Australië is gebeurd', zo verwoordde De Wever zijn kritiek op het huidige Europese vluchtelingenbeleid.

EVRM niet bedoeld om kanaal voor massamigratie te openen

De belemmeringen om dat beleid te wijzigen en aan de huidige tijd aan te passen, schuilen volgens De Wever vooral in een onjuiste interpretatie van het EVRM. Hij stelt dat het niet de oorspronkelijke bedoeling – noch de 'historische geest' – van het Verdrag was om een 'kanaal voor massamigratie' te openen. Rechters mogen het Verdrag niet op die wijze interpreteren. Nee, het Verdrag moest het, in een tijd van harde en gesloten grenzen met Oost-Europa, slechts mogelijk maken dat een Russische balletdanser of een Sovjet-dissident vanachter het IJzeren Gordijn ontsnapte naar het Westen en hier werd opgevangen.

De Wever heeft inmiddels een juridisch advies laten opstellen door Marc Bossuyt – voormalig rechter en eminent Belgisch rechtsgeleerde – over hoe het Verdrag beter te benutten, te herinterpreteren of uiteindelijk te wijzigen. Bossuyt's suggesties omvatten onder meer het toevoegen van een protocol dat de oorspronkelijke interpretatie van het Verdrag moet borgen, het aandringen op terughoudendheid bij de rechters van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg en zelfs het benoemen van minder activistische rechters.

Inmiddels groeit een 'migratie-realistische' groep van zowel door links als rechts geregeerde Europese landen, waaronder naast België ook Nederland, Italië, Duitsland, Polen, Tsjechië, Oostenrijk, de Baltische Staten, Denemarken en Groot-Brittannië die deze opinie heeft omarmd. Aanvankelijk zijn in het voorjaar door negen van deze landen eerste stappen genomen door middel van een brief richting de Raad van Europa (niet te verwarren met de Europese Raad, dat een EU-orgaan is), die verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen van het EVRM.

Overigens lijkt zeer waarschijnlijk dat de groep van landen die bovenstaande mening deelt veel groter is (denk daarbij aan Centraal-Europese landen als Hongarije, maar ook bijvoorbeeld Griekenland), al lijkt er nog geen meerderheid gevonden onder de 46 lidstaten van de Raad van Europa. Aan de andere kant zullen er weinig landen zijn te vinden die verzet tegen een terugkeer naar de oude interpretaties van het Verdrag van zwaarwegend belang zullen achten.

Activistische rechters hebben interpretatie verschoven

Toch is volgens De Wever een slim stappenplan nodig, zo zei hij in Amsterdam, want het moeten herschrijven van het Verdrag is een heilloze weg, die minstens tien jaar duurt en allerlei tegenkrachten zal mobiliseren die schrikbeelden zullen schetsen van mensenrechten die onder druk komen te staan. Nee, stelt de Wever, het Verdrag op zichzelf is prima, het probleem zit hem in het verschuiven van de interpretatie in de afgelopen twaalf jaar door activistische rechters.

De oplossing ligt dus in het aanpassen van de jurisprudentie en een terugkeer naar de situatie voor die twaalf jaar geleden toen Europa een algemeen aanvaard standaardbeleid voerde van *pushbacks*: het terugsturen van illegalen aan de grenzen van de EU. Een door een aantal afgewezen Somalische en Eritrese asielzoekers bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens gewonnen zaak tegen Italië maakte aan dat beleid een einde en legde de basis voor het ontstaan van een asielindustrie en grootschalige, onmenselijke mensensmokkel, aldus De Wever.

Ook Britten morrelen aan EVRM

Deze criminele praktijken hebben volgens de Belgische premier het fenomeen immigratie een slechte naam gegeven. Arbeidsimmigratie en andere vormen van legale immigratie hebben we als Europa immers hard nodig. Zonder een uit de hand gelopen asielmigratie kan er weer een positief beeld ontstaan van het begrip immigratie en kunnen we voorkomen dat bepaalde politieke partijen met behulp van dit thema de democratie ondermijnen.

Intussen zijn de Britten ook aan het morrelen aan het EVRM. Dat het land een eiland is heeft niet voorkomen dat het zucht onder een onbeheersbare instroom van illegalen en asielzoekers. Die blijven massaal met kleine bootjes het Kanaal

oversteken. Elke Britse regering, van welke kleur dan ook, staat voor een schier onmogelijke opgave om aan deze instroom – mede mogelijk gemaakt door de huidige interpretatie van het EVRM – paal en perk te stellen.

Zoals gezegd, steunt de huidige Labourregering de lijn-De Weaver voor wat betreft de terugkeer naar de oer-interpretatie van het EVRM. Premier Starmer voelt ongetwijfeld de hete adem van de Britse oppositie in zijn nek. In de eerste plaats van de Reformpartij van Nigel Farage, die zich al kort en bondig heeft uitgesproken voor het opzeggen van het EVRM door het Verenigd Koninkrijk, mocht hij aan de macht komen. Dat laatste is zeer goed mogelijk, al zijn er vooralsnog geen verkiezingen. Maar van belang is dat Reform al maandenlang aan kop gaat in de peilingen en bij verkiezingen op dit moment vrijwel zeker de regering zou vormen.

Maar inmiddels hebben ook de Conservatieven, die werken aan hun *comeback*, aangegeven uit het Verdrag te willen treden indien zij opnieuw zouden gaan regeren. Maar de Tories hebben een en ander veel grondiger aangepakt dan Farage, die verder geen onderbouwing gaf. Ook de Tories hebben een [legal opinion](#) laten opstellen en wel door de jurist Lord Wolfson. Die komt tot de conclusie dat Groot-Brittannië zonder problemen uit het EVRM kan treden. Maar let wel, het Verenigd Koninkrijk heeft meerdere redenen om uit het Verdrag te stappen. Zo wordt het door het EVRM mogelijk gemaakt dat Britse militairen jaren na hun inzet in verre oorden in eigen land vervolgd kunnen worden vanwege vermeende oorlogsmisdaden.

Het EVRM verlaten of hervormen

Wolfson bespreekt daarom diverse aanzienlijke juridische beperkingen, opgelegd op basis van het EVRM aan het vermogen van de overheid om immigratie-, veteranen- en protestkwesties aan te pakken, bij het toewijzen van sociale huisvesting en uitkeringen en bij het uitvoeren van infrastructuurprojecten – waarbij de mogelijkheid van rechtszaken op basis van klimaatverandering het grootste obstakel vormt. Lord Wolfson concludeert dat, om deze beperkingen weg te nemen, de eenvoudigste oplossing is om uit het EVRM te stappen. Overigens stelt Wolfson dat hij de voorkeur zou geven aan een duidelijke hervorming van het EVRM, dan wel van de jurisprudentie of zienswijzen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Niettemin is zijn uitgebreide opinie, die bijna 200 pagina's telt, een sterk wapen in

handen van de Tories. Het geeft de Conservatieven niet alleen nuttige informatie over wat er mis is met het Verdrag, maar ontkracht ook een aantal hardnekkige bezwaren tegen uittreding uit het EVRM. Starmer zal er dus alles aan moeten doen om op asielgebied snel tot een oplossing te komen. Faalt links hierin, dan loopt het grote kans dat het Verenigd Koninkrijk na nieuwe verkiezingen het bij links geliefde EVRM zo snel mogelijk zal verlaten.

Deze situatie is vanzelfsprekend ook een keiharde les voor een volgende Nederlandse regering. Tja, wat wil Nederland? De regering-Schoof heeft zich uiteindelijk aangesloten bij de groep van De Wever, al tekende het eerder (kort voor de val van het kabinet) opvallend genoeg niet de brief richting de Raad van Europa, iets wat ongetwijfeld tot extra spanningen in de coalitie heeft geleid. Verwacht echter op basis van de huidige peilingen geen snelle doorbraak in Nederland op dit thema.

Maar één ding is zeker, de druk in Europa neemt toe om de huidige interpretatie van het EVRM achter ons te laten en de kans dat dat gaat lukken wordt steeds groter. Maar wat als het niet lukt? Dankzij de opinie van Lord Wolfson weten we inmiddels hoe een Plan B er uit kan zien.

Onbespreekbare kan bespreekbaar worden

Al is uittreden uit het EVRM voor menig Europees land op dit moment een brug te ver, dat kan wel eens veranderen als alle alternatieve wegen zijn bewandeld en tot niets hebben geleid. Want als de rechters in Straatsburg zichzelf achter hun onafhankelijkheid blijven verschuilen, er op korte termijn geen meerderheid te vinden is voor een aan het Verdrag toe te voegen interpretatie-protocol, of het te lang gaat duren om nieuwe rechters te benoemen, dan wordt, met het dossier op orde, het onbespreekbare vanzelf bespreekbaar.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!